

نوینه‌رانی کورد له به‌غدا

14-06-2023

نوووسه‌ره‌کان

عهلى سه‌رباز جاف

کورته : بهشیکی زۆری نوینه‌رانی کورد له به‌غدا به تایبەت په‌رلەمان‌تارانی يه‌کیتى و پارتى ھاوشییوه‌ی موسىتەفا سهند و یوسف کیلابى خەمى ھەموو بېگەكانیان نەبۇو، بەلکوو تەنیا شەپیان لەسەر بېگەكانی تایبەت بە ھەریمى کوردستان دەگرد

رووداو و ئالۆزیبە سیاسیبە کانی ماوهی رابردوو له هەمموو کاتیک زیاتر گرنگی پىگە و کارهکانی نوینەرانی کوردى له بەغدا خستەرروو، هەروەھا مەترسیبە کانیشى له سەر ھەرێمی کوردستان زیاتر كرد. له کاتیکدا له دواي رووخانی رژیم پىش 2003وە، کورد وەھ ئەكتەریکى سەرەکی بپاریدا بەشداربىت له عیارقى نوئى و لهو کانتووه تاوهەکو ئىستا چەندىن جار ھەلی بۇ رەخساوە بېتىھ ئەكتەریکى سەرەکى، بەلام ھېچ کات نەيتوانى دەسەلات و ھەزمۇونى خۆى له بەغدا له لۇوتکەدا بەھىلەتەوە و بیپارىزىت. ھۆکارەکانی ئەمەش بۇ چەند فاكته رېتكى وەک كىشەئى نىوخۇپى، كارىگەرىن نىودەولەتى دەگەرتەوە، بەلام كەم توانايى نوینەرانی کورد له بەغدا و له ھەممووپىشى گۈنتر داپەشىپوونى کورد له بەغدا بۇخۇپ فاكته رېتكى گرنگە. پۇيىستە پىداچوونەوەيەك بۇ رابردوو بکریت و چاونى بەسەر خالى لوازەکانی کورد له بەغدا بخشىندرىت كە يەكتىك لەوانە رەفتارى نوینەرانى کوردە له بەغدا.

کورد و پوستی سه روک کوْمار

هه رچه نده به شیک له لیکولینفانان، سیاسه تمده دار و خه لکیش پیانوایه پوستی سه روک کومار ته زیا پوستیکی ته شریفاتیه و ناکریت هاوشیوه ه پوستی سه روکی به رله مان و سه روک و هونه سیاسیه کان بو به رژه و هندی کورد سوودی لن و هرگیر دریت. به لام ئوهی راستی بیت ئو و پوسته چهندین جار روئیکی يه کلاکه ره و هی هه بوروه بو دارشتنی سیاسه تی ده ره و هی نیوخوی عیراق له دواي 2003 و ه. بو نموونه، کاتیک جه لال تاله باي، سه روک کوماری عیراق رازی نه بوبو بپاری له سیداره دانی سه دام حوسین و سه رکرده کانی پیشووی عیراق واژه بکات و شیعه کانی ناچار کرد به واژه کردنی، جو وله يه کی میزووی بوو که کوردي له ململانیه ک دوور خسته و ه. هه رووهها پاشان سووبربوونی مام جه لال له سه ر واژه کردن و هی ریکه و تننامه کی ئه منی له که ل ئه مریکا و قایلکردنی ئیران له 2008، کاریگه ریبه کی ئیجکار زوری خسته سه ر سیاسه تی نیوخو و ده ره و هی عیراق. هه رووهها له دواي خوپیشاندانه کانی ئۆكتوبه ری عیراقیش هوشداری بیه کانی د. بهره هم سالح به ده سنکارکیشان و هی له پوستی سه روک ایه تی کومار لایه نه شیعه کانی ناچار کرد خویان له به ریزیکردنی هه مه و که سیک دوور بخنه و ه.

له هه مانکاندا ئە و پۇستە بۇوھە ھۆکارى ھەزار كىشە و گرفت بۇ كورد و ھەریمى كورستان. ئەممەش كاتىك دەستىپېكىرد كە ھەر يە له پارتى و يەكىتى بىرىار و بۇچۇونە كايان لە بەغدا جىاواز بۇون. بۇ نموونە، كاتىك لە ھەولىر سەرۋى بارزانى، مام جەلال و سەدر لەسەر لابىدىن مالىكى رىيکەوت، دواتر مام جەلال لە سەندنهەوھى مەتمانە لە مالىكى پاشكەزبۈووه و دواي كەمتر لە سالىكىش بودجەي ھەریمى كورستان بىردىرا. ھەروھە مەملمانى يەكىتى و پارتى لەسەر بۇستى سەرۋەكۈمەر واپكىرد كىشەكانى ھەولىر و بەغدا لە ھەلکشانىكى بەردىۋام بن و رۆزانە خەلکى ھەریمى كورستان لىنى زەرەرمەند بن. ئىستاش سەرۋەكۈمەر عىراق دەتوانىت بۇ ماوهەي 45 رۆز وازۇكىدىن بودجەكە بە مەبەستى دەستكارىكەرنى دوابخات، ئەممەش لە كاتىكدا يە شىعە كانى عىراق و حکومەتكە سوودانى زۇر پىويستيان بە تىپەرەندى ئە و بودجەيە ھەيە. ئەممەش وا دەكات كورد 45 رۆزى لە بەردىست بىت بۇ ئەوهەي پان سەرۋەكايەتىي وەزىرانى عىراق وە ئەمە سوودانى ئاماژەي پېكىرد دەستكارى ئە و بېگانە بکات، يانىش دەرفەتىكى باش دەبىت بۇ ئەوهەي لۇبىيەكى كوردى بەھىزىت لە پەرلەمانى عىراق بىكىت. ئەممەش لە كاتىكدا دەگۈتۈرتىپ پارتى بە نيازە سکالا يەك لەسەر بىرگەي ھەشتى ماددەي 14 پېشىكەش دادگەي فىدرالى بکات و ئەممەش ھەندىك كات دەدات تاوهەك دەرچۈونى ئەنجامەكانى ئە و سکالا يەك. كورد ئىستا لە ھەمۇو بىكىھانەكان زىاتر كىشەي دواكەوتلى بودجەي نىيە و ھەر پەكسەتنىكى پەسندكىرىدىن بودجە گوشاركانى سەر چوارچىوھە ھاۋانەھەنگى زىاتر دەكات.

کورد له یه رله مان

ملمانی ناوخویی پارتی و یه کیتی رۆز دوای رۆز لە عێراق و دەرھوھی عێراقیش رەنگدانەوەی زیاتری پەیداکردووھ. ئەمەش واپرداووھ ھەر دوو حیزب جوڵە و راگەیىندرابوی سیاسىي خىرايان ھەبىت، وەك ئەھوھی پارتی چەند جارىك ھۆشدارىي كشانەوەی خۆي لە ھاوپەيمانى بەریوھ بىردى دەولەت دا و یەكىتىش بەشىوھەكى مەترسیدار پەيووهندى و بەرژەوھەندىيەكانى خۆي لەگەل گرووپە پرۆ ئىرانى و ئىتارىيەكان زىادکردووھ. ئەمەش خالىكى زۆر مەترسیدارە لهسەر ھەریمى كوردستان لە رۆزھەلاتى نىۋەھەراست.